

Hlubinková, Zuzana

Tvoření adjektiv

In: Hlubinková, Zuzana. *Tvoření slov ve východomoravských nářečích*. Vyd. 1.
Brno: Masarykova univerzita, 2010, pp. 117-149

ISBN 9788021052956

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/124101>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

TVOŘENÍ ADJEKTIV

189 Adjektiva označují vlastnosti v širokém slova smyslu (tedy závislý statický příznak substance). Při derivaci adjektiv může být příznakem substance (vznik adjektiv ve vztahu k substantivu), děj (tvoření adjektiv odvozených ze sloves), dále jiná vlastnost (adjektiva utvořená na základě jiných adjektiv) nebo okolnost (adjektiva vzniklá na základě adverbii, popř. předložkových pádů substantiv).

Onomaziologickou kategorií mutační vytvářejí adjektiva desubstantivní a deverbální, kategorií modifikační představují deadjektiva a kategorií transpoziční adjektiva deadverbiální.

Ze slovtvorných způsobů se uplatňuje především derivace, a to hlavně sufixace, méně prefixace a způsob prefixálně-sufixální. Způsobu prefixálně-konverzního a konverze je využito ojedinele. Adjektiva utvořená kompozicí jsou málo početná. Přídavná jména vzniklá adaptací máme doložena pouze dvě. Častější je tvoření ze základu plného než ze základu primárního. Slovtvorný základ bývá domácího, zřídka cizího původu.

TVOŘENÍ ADJEKTIV ODVOZOVÁNÍM

ADJEKTIVA ZE SUBSTANTIV

190 Nářeční materiál rozčleňujeme do dvou skupin, a to na adjektiva relační a kvalitativní. Kvalita je inherentní a stupňovatelná, kdežto relace je vnější, tedy nekvantifikovatelná (proto se relační adjektiva nestupňují) a také neabstrahovatelná od nositele. Adjektiva patřící do této skupiny se odvozují od substantiv především sufixací, méně konverzí. Přehledy užitých formantů viz dále.

Adjektiva relační

Adjektiva posesivní

191 Základem adjektiv přivlastňovacích je název subjektu (jedinec nebo soubor jedinců), jemuž se přivlastňuje. Z povahy vztahu (posesivity) vyplývá, že jde o pojmenování živých bytostí (osob a zvířat). Podle povahy subjektu lišíme adjektiva individuálně posesivní a adjektiva druhově po-

sesivní. Své uplatnění v této kategorii nalézá právě sufixace, méně konverze. Tato adjektiva se odvozují sufixem *-úv* (s variantami *-úch*, *-új*, *-ú*), dále sufixem *-in/-ín*, *-sk(y)/-k(y)* a formantem *-(í)* (s variantami *-ac(í)*, *-ač(í)*, *-ec(í)*, *-eč(í)*).

192 Individuální posesivita se vyjadřuje sufixy *-úv* (popř. variantami *-úch*, *-új*, *-ú*) a *-in* (popř. variantou *-ín*). Ty se připojují k názvům osob (obecným i vlastním). Distribuce sufixů je dána rodem fundujícího jména. Toto paradigmatické tvoření dokládáme jen několika příklady: *bratrúv/bratrúch/bratrúj/bratrú*, *Frantúv/Frantúch/Frantúj/Frantú*, *Kubjenúv*, *Tondúj*, *Sedláčkúj*, *Mirkú* a *Vojtú* (alternace *e/o*).

J. Chloupek (1952, s. 89–90) uvádí ještě příponu *-och* (např. *sin kovářoch*), které se užívá v obci Bzová, dále *-uov* (*súseduov*) a *-e* (např. *Jano Stoláre*). Tohoto způsobu přivlastňování se užívá v obci Březová. Příponou *-ouích* (typ *Mikulášouích*) se přivlastňuje ve Strání.

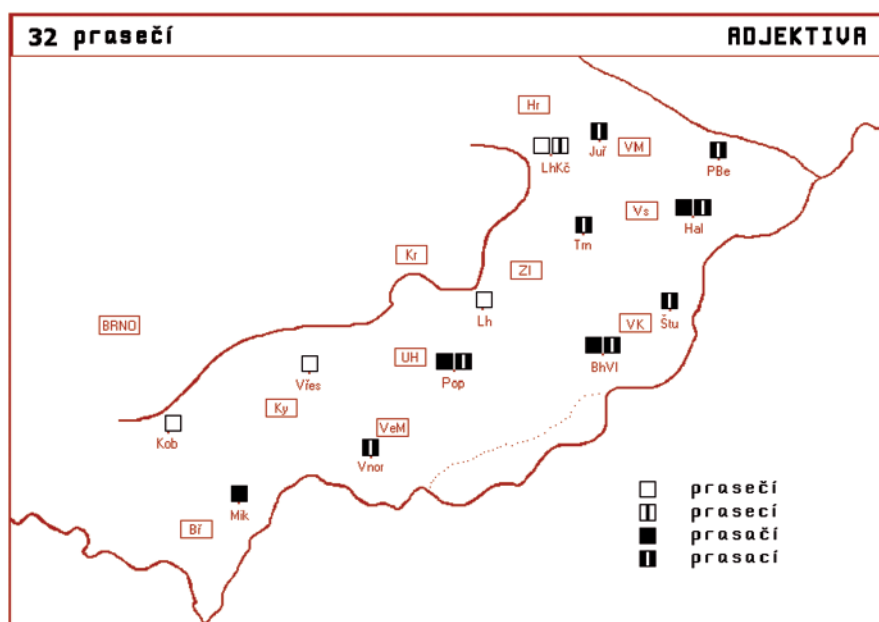
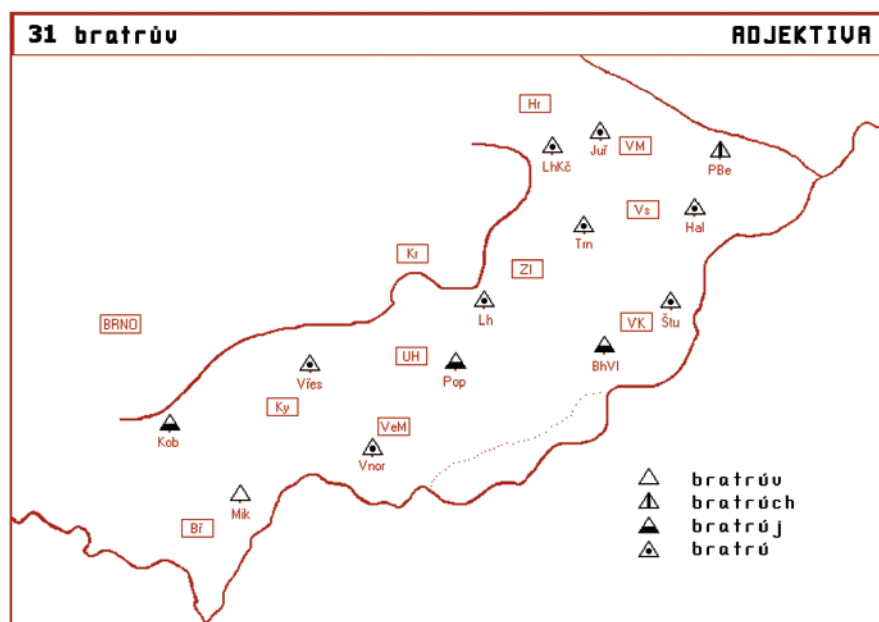
193 Územní rozložení jednotlivých variant sufixu, jímž se odvozují přivlastňovací adjektiva od maskulin, registrujeme na mapě č. 31.

Mapa č. 31 *bratrúv* (s. 119)

Ve východomoravských dialektech je nejrozšířenější variantou *-ú* (*bratrú*). Je rozšířena na téměř celém Valašsku s přesahy na severozápadní Slovácko. Rovněž se vyskytuje na Kyjovsku a v okolí Veselí nad Moravou. Podoba s variantou *-új* (*bratrúj*) byla zaznamenána na Uherskohradištsku, jižním Kloboucku a na jihu dolských nářečí. Ojedinelé je adjektivum s formantem *-úv* (*bratrúv*) (SSJČ *bratrúv*) na Břeclavsku a *-úch* (*bratrúch*) na severovýchodním Valašsku.

Všechny doložené východomoravské formy mají v českých nářečích větší územní rozsah. Výraz *bratrúv* je typický nejen pro jihovýchodní okraj východomoravských dialektů, ale i pro nářečí slezská. Na jižní polovině středomoravských dialektů (bez západního okraje) s přilehlým Kyjovskem a severním Břeclavskem (odděleně též na Uherskobrodsku) byla zachycena forma *bratrúj* (ve středním Povltaví v obměně *bratruj*). V několika lokalitách na Benešovsku, Táborsku a na nejsevernějším okraji východomoravských nářečí se objevuje další forma, a to *bratrúch*. Největší územní rozsah má varianta *bratrú*. Vyskytuje se zhruba na východní polovině Čech a jihozápadní části a severní polovině Moravy. V západní části středočeských dialektů byla zapsána forma *bratrouej*. Pro většinu jihozápadočeských nářečí je charakteristický výraz *bratrouo* (ČJA 4, 2002, s. 312, 314, mapa č. 209).

Slovenské dialekty se vyznačují menší pestrostí nářečních forem. Pro západoslovenská nářečí je typické zakončení *-óv*. Východní Slovensko charakterizují formanty *-ovo* a *-o* (ASJ II, 1978, s. 106, bez mapy).

J. Bělič (1954, s. 138–139) na mapě č. 13 znázorňuje hranici mezi podobami přivlastňovacích adjektiv *bratrúj, -uj* proti *bratru, bratrou*. J. Skulina (1964, s. 88–89) zobrazuje na mapě č. 11 adjektiva přivlastňovací, a to *bratru (-ou) × bratruř × bratruřch*. K. Fic (1984, s. 201) na mapovém schématu č. 19 znázorňuje paradigmatické tvoření posesivních adjektiv typu *bratruj (-úř) × bratru (-ú)* ve středomoravských dialektech. J. Chloupek (1952, s. 199) na mapě č. 4 zobrazuje územní rozložení jednotlivých sufixů (*-úř × -úv × -och × -uov × -u*). U starých vážených lidí se uplatňuje při přivlastňování plurál (*dedáček Hubáčkovi*).

194 Individuální posesivita feminin se vyjadřuje sufixem *-in*, popř. variantou *-ín* (*sestřin, Anežčín; maminčín*, alternace *r/ř, k/č*).

J. Bělič (1954, s. 138–140) a F. Svěrák (1966, s. 43) zaznamenali variantu *-ín* (*Ančín*).

V našem nářečním materiálu byla varianta *-ín* zachycena pouze v dubletě v západním cípu dolských nářečí a jako jediná podoba na Uherkohradištsku.

195 Druhá posesivita se vyjadřuje u jmen osob sufixem *-sk(ý)* (vzor *mładý*, alternace *á/a, í/i*, zjednodušení skupiny *ksk/ck*) (*ogarský, panský, pekařský, cukrářský, grobjánský, hospodyňský* – jediná odvozenina od přechýleného jména na *-yň(a)*), popř. variantou *-k(ý)* (*chla-pecký, úřednický, dělostřelecký, decký*). Ta se připojuje k těm formacím, jejichž základ končí na *-k* nebo *-c*. Do této skupiny zařazujeme i adjektiva odvozená od jmen obyvatel zemí: *francúzský, ruský, český* a *německý* (u těchto slov dochází ke zjednodušování souhláskových skupin: *zsk/sk, ssk/sk, šsk/sk, csk/ck*). Vedle jmen osob jako reprezentantů druhu tvoří slootovorný základ také tři jména zvířat: *vořský, kůňský/koňský/konský* a *krafský* (alternace *ú/ó, ú/o; ň/n*).

U dalších útvarů lze vydělit formant *-(í)* (vzor *jarňí*, alternace *í/i, e/o; n/ň, r/ř, k/č*). Ten se připojuje především ke jménům zvířat, ojediněle ke jménům osob: *psí, słońí, králíčí/králíčí, husí, slépčí, rybí, kutrňí, králíčí*, dále *ogaří, cérčí* a *dřfčí*.

U substantiv náležejících do nt-kmenové deklinace lze ze synchronního hlediska vydělit variantu *-ac(í)*, popř. *-ač(í)* (*telací, kuřací, prasací × prasačí*), dále *-ec(í)*, popř. *-eč(í)* (*kuřecí, prasecí × prasečí*).

196 Slootovorná synonyma jsou ojedinělá (*ogarský // ogaří*). Formace *prasecí, prasečí, prasací* a *prasačí* považujeme za tautonyma. Zobrazujeme je na mapě č. 32.

Mapa č. 32 *prasečí* (s. 119)

Odvozenina *prasečí* (SSJČ) se objevuje v západních okrajových úsecích východomoravských dialektů a na Kelečsku (zde též obměna *prasecí* – SSJČ zast.). Na zbývajícím území je varianta s neprovedenou přehláskou, a to *prasačí* (zejména na Slovácku často v dubletě s obměnou *prasačí*).

V českých nářečích je většinové označení *prasečí*. Vyskytuje se v celých Čechách, na západní a střední Moravě. Forma *prasecí* je doložena nejen z východních oblastí severovýchodočeských dialektů, ale i z mikroareálů severovýchodně od Lipníka nad Bečvou a východně od Kroměříže a Kyjova. Východní Morava se vyděluje nepřehlasovanou hláskovou variantou *prasací*. Roztroušeně na Slovácku byla zapsána forma *prasačí*. Pro západní a jižní skupinu slezských nářečí je charakteristická varianta *prasiatí* (ČJA 3, 1999, s. 476–478, mapa č. 215).

Adjektiva místní

197 U této skupiny adjektiv se základem stává pojmenování místa. Tím může být nejen apelativum, ale také proprium. V této kategorii se uplatňuje pouze sufixace. Byly zaznamenány sufixy *-sk(ý)/-k(ý)* a *-ň(í)*.

Přípona *-sk(ý)* (vzor *mladý*, zjednodušení skupin *stsk/sk, dsk/ck*) se pojí s následujícími apelativy: *mjeský/mňeský, mořský* a *hospocký*. Další formant *-ň(í)* (vzor *jarňí*) se připojuje jen k základům obecných jmen míst: *zahradňí, školňí, polňí, námořňí* a *přízemňí*.

Při tvorbě adjektiv z vlastních jmen zeměpisných se v nářečích užívá jejich primárního, redukovaného nebo plného základu. Při odvozování se uplatňuje pouze sufix *-sk(ý)*, popř. varianta *-k(ý)* (alternace *0/e, 0/i; ň/n, t/l, l/ť*). Tato varianta je u jmen, jejichž základ končí na *-k* nebo *-c*.

Z primárního základu místních jmen jsou odvozena jen dvě adjektiva: *Hodonín* (vlastní jména místní uvádíme ve spisovné podobě) – *hodonský* a *Vsetín* – *fsacký* (archaické adjektivum s nepřehlasovanou podobou základního jména).

Redukovaný základ se uplatnil při odvozování ze jmen míst na *-ovic(e)* nebo *-ic(e)*. U místních jmen na *-ovic(e)* se sufix *-sk(ý)* připojuje za první část tohoto kombinovaného toponymického sufixu: *Vlachovice* – *vlachofský*, *Všehovice* – *fšechofský*, *Popovice* – *popofský*, *Čejkovice* – *čejkofský/čajkofský*, *Bojkovice* – *bojkofský*, *Malenovice* – *malenofský*, *Drnovice* – *drnofský*, *Vizovice* – *vizofský*, *Komárovice* – *komárofský*, *Kunovice* – *kunofský*, *Záhorovice* – *záhorofský*, *Velké Karlovice* – *kartofský*, *Velké Pavlovice* – *pavlofský*, *Dolní Bojanovice* – *bojanofský*. U jmen míst na *-ic(e)* se tento sufix při odvozování adjektiv odsouvá a sufix *-sk(ý)/-k(ý)* stojí za základem vyjadřujícím motivaci příslušného místního jména: *Bořetice* – *bořecký*, *Bohuslavice nad Vlárí* – *búslafský*, *Milotice* – *miłocký*, *Mařatice* – *mařacký*, *Vrbětice* – *urbjecký*, *Mikulčice* – *mikulecký*, *Rokytnice* – *rokytenský*. Pokud končí odvozovací základ na dvě souhlásky, vkládá se mezi ně *-e-*.

Ostatní adjektiva se tvoří od plných základů místních jmen: *Kelč* – *kelecký*, *Čejč* – *čejcký*, *Poteč* – *potecký*, *Kyjov* – *kyjofský*, *Brumov* – *brumofský*, *Šanov* – *šanořský*, *Hřivínův Újezd* – *újeský*, *Velký Ořechov* – *ořechořský*, *Nový Hrozenkov* – *hrozenkofský*, *Moravský Žižkov* – *žížkofský*, *Štítná* – *ščitenský*, *Jestřabí* – *jastrapský*, *Kobylí* – *kobytský*, *Podolí* – *podolský*, *Veselí nad Moravou* – *vesetský*, *Valašské Meziříčí* – *mezříčický*, *Uherské Hradiště* – *hradiský* // *uherskohradiský*, *Hustopeče u Brna* – *hustopecký*, *Vnorovy* – *znorofský*, *Šarovy* – *šarofský*, *Březolupy* – *březolupský*, *Valašské Klobouky* – *klobucký/klobúcký*, *Valašské Příkazy* – *příkaský*, *Lhota* – *lhocký*, *Francova Lhota* – *lhocký* // *franclohocký*, *Uherský Brod* – *brocký* // *uherskobrocký*, *Domanín* – *domaňinský*, *Vsetín* – *fsetínský*, *Zarazice* – *zarazický*, *Lužice* – *lužický*, *Milotice* – *miľoťický/miloťický*, *Němetice* – *ňemeťický*, *Těšice* – *ťešický*, *Havřice* – *havřický*, *Mistřice* – *mišťický*, *Mikulčice* – *mikuľčický*, *Babice* – *babický*, *Police* – *polický*, *Šumice* – *šumický*, *Nezdenice* – *nezdeňický*, *Bylnice* – *byľňický*, *Strážnice* – *strážňický*, *Valašská Senice* – *seňický*, *Amerika* – *americký*, *Afrika* – *afřický*. U některých jmen dochází též ke zjednodušování souhláskových skupin (poslední souhláska základu a sufix *-sk(ý)*): *dsk/sk*, *csk/ck*, *zsk/sk*, *čsk/ck*, *tsk/ck*, *dsk/ck*, *ksk/ck*, *šřsk/sk*, *dsk/ck* aj.

V našem nářečním materiálu máme doloženo také tvoření adjektiv z místních jmen dvouslovných. Základem pro odvození se stává téměř vždy substantivum v daném spojení (např. *Dolní Bojanovice* – *bojanofský*). Z obou složek místního jména se adjektivum odvozuje výjimečně (*uherskohradiský*, *uherskobrocký*, *franclohocký*). Z trojslovných místních jmen vznikla adjektiva *neoveský* (*Moravská Nová Ves*) a *nouoveský* (*Ostrožská Nová Ves*). Jejich základem se stává substantivum a jedno z adjektiv příslušného místního jména.

Tyto závěry platí i pro nářeční skupinu středomoravskou a slezskou, srov. např. K. Fic, 1983, s. 211–214. Srov. též Z. Hlubinková, 2005b, s. 51–54: Tvoření adjektiv ze zkrácených základů místních jmen vlastních lze považovat za specifikum všech nářečí českého národního jazyka. Nářeční mluvčí tato tzv. krátká adjektiva užívají v blízkém okolí (např. *Pavlovice* – *pavlovský*), u vzdálenějších míst vítězí podoby, které se odvozují od základu nezkráceného (např. *Pavlovice* – *pavlovický*).

Ve spisovném jazyce je snaha odvozovat adjektiva místní od plných základů místních jmen. Tyto pravidelně tvořené podoby totiž rozlišují základy slova, od něhož se přídavné jméno odvozuje, srov. A. Polívková, 1985, s. 51–53. J. Skulina (1964, s. 89), F. Svěrák (1966, s. 43) a S. Králík (1984, s. 58) uvádějí vedle adjektiv utvořených z redukovaného základu místních jmen často i paralelně s nimi adjektiva odvozená od plného základu stejného místního jména.

198 Slovtvorná synonyma jsou méně častá (*hradiský* // *uherskohradiský*, *lhocký* // *franclohocký*). U některých místních jmen byly zaznamenány odvozeniny nejen z plného, ale i z redukovaného základu. Pokládáme je za **tautonyma** (*fsetínský* × *fsacký*, *mikuľčický* × *mikulecký*). Na mapě je nezobrazujeme, protože podoby utvořené ze základu redukovaného

užívají nářeční mluvčí jen z blízkého okolí. Adjektiva z méně známých jmen míst (vzdálenějších) odvozují ze základu plného.

Adjektiva původu z látky

199 Tato adjektiva označují původ určované substance z určité látky. Odvozují se tedy z názvů těchto látek sufixy *-ou(y)*, *-n(y)/-eňen(y)* a *-en(y)* (s variantami *-enn(y)*, *-jen(y)*) (vzor *mladý*).

Nejpočetněji máme doložen sufix *-ou(y)* (alternace *u/ú, e/0; t/l*). Připojuje se k substantivům rodu mužského, méně rodu ženského: *pískofcový, tva-rohový, sýrový, hrachový, ořechový, makový, zemjácový/zemňácový, čes-nekový, pískový, doškový, porculánový, javorový, rosolový, kartúnový, čokoládový, trnkový, hruškový, borůfkový, gumový, staňinový, erteplový, drkoňinový, rosolový, kotlovinový, povídkový, turkyňový, masový a japko-vý*. Tvoření je produktivní.

Sufixem *-n(y)* (alternace *ň/n, k/č*) jsou utvořena následující látková adjektiva: *ovesný, rezný, konopný, hedbávný, zelný a mléčný*. U přídavného jména *skleňený* lze vyčlenit slootovornou variantu *-eňen(y)*. Převahu má tvoření od neuter. Příponové *-n-* splývá se zakončením základu u adjektiv *kamený, jačmený a súkený*.

Podoby typu *kamenný* zachytil náš nářeční výzkum pouze na Kloboucku a na Uherskohradištsku.

Srov. J. Bělič, 1972, s. 55–56: Jde o starou skupinu dvou stejných souhlásek mezi samohláskami uvnitř slova, která se zachovala ve výslovnosti, a to jako skutečné dvě souhlásky (s dvojí detenzí) nebo častěji jako jedna souhláska dlouhá (s déle trvající tenzí). Autor uvádí větší rozsah výskytu, než jsme zjistili při nářečním výzkumu (enkláva kolem Valašských Klobouk, sahající zčásti až na východní Vsetínsko a východní Zlínsko a Uherskohradištsko, kromě toho též místy na jihozápad odtud do jižnějšího Pomoraví). V jistém rozsahu se zde však v postavení mezi samohláskami vyslovují zdvojeně (dlouze) též souhlásky od původu jednoduché, např. *dřevěnná*.

Další adjektiva jsou odvozena sufixem *-en(y)* (alternace *e/0, t/t, n/ň*): *hliňený, mňedený, kožený, ptáčený a dřevěný* (varianta *-jen(y)*). Tento formant se připojuje především k femininům a neutřům.

Varianta *-enn(y)* byla zachycena na Kloboucku a Uherskohradištsku.

Nespecifikovaná relační adjektiva

200 Vyjadřují obecný vztah k základovému podstatnému jménu neživotnému. Uplatňují se sufixy *-ň(i)*, *-ou(y)*, *-sk(y)/-k(y)* a formant *-(y)*.

Odvozování se děje především sufixy *-ň(í)* a *-ou(ý)*. Sufixem *-ň(í)* (vzor *jarňí*, alternace *á/a, o/ó; c/č, k/č*) se tvoří tato adjektiva: *ročňí, národňí, podzimňí, ručňí, zimňí, hlavňí, sobotňí, vodňí, farňí, nočňí, pútnočňí, přespolňí, televizňí, jarňí a vánočňí*. U formací *deňí, telefonňí/telefoňí* a *raňí* došlo ke splynutí příponového *-n-* a zakončení základu.

Příponu *-ou(ý)* (vzor *mładý*, alternace *e/é, o/ó, e/0*) lze vyčlenit u těchto útvarů: *kombajnouý, traktórouý/traktorouý, motórouý/motorouý, buldozéroúý/buldozerouý, gramofónouý/gramofonouý, magnetofónouý/magnetofonouý, štroúý, lednouý, prosincouý, kostkouý, kujeťinouý, růžouý, vínouý, kvítečkouý* a *hodouý*.

Tvoření jinými formanty je ojedinělé: *svatojánský, starosujecký* (sufix *-sk(ý)/-k(ý)*, vzor *mładý*, zjednodušení skupiny *tsk/ck*). Konverzí formantem *-(ý)* vznikla adjektiva *ozimý* a *jarý*.

Adjektiva kvalitativní (jakostní)

201 Tato adjektiva se tvoří od substantiv označujících jak konkréta, tak abstrakta. Deriváty od konkrét (někdy se nazývají *objektově posesivní*) často vyjadřují nápadný znak, deriváty od abstrakt vyjadřují většinou tzv. vnitřní znak. Odvozují se sufixy *-n(ý), -at(ý)/-nat(ý), -ovan(ý), -iv(ý)* (s variantami *-liv(ý), -aliv(ý)*), dále *-av(ý)* a formanty *bez-+(ý)* (vzor *mładý*).

A. Kašík (1908, s. 55) zachytil také desubstantiva *bakešistý* (*bakeša* ‚bílá ovce‘) a *babušistý* (*babuša* ‚kráva‘) s formantem *-istý*.

Nejfrekventovanějším sufixem je *-n(ý)* (alternace *0/e; ch/š*). Připojuje se k substantivům abstraktním (všech rodů), méně konkrétním: *hladný, hříšný, gurážný, rodný, darebný, mizerný, slobodný, chudobný, barevný, nemocný, srdečný, masný, ščasný* (u dvou posledních přídavných jmen dochází ke zjednodušení skupiny *st/s*). U adjektiva *cený* došlo ke splynutí příponového *-n-* se zakončením základu.

Sufixem *-at(ý)* (alternace *o/0; c/č*) byl odvozen větší počet adjektiv od konkrét. Většinu z nich tvoří pojmenování lidského těla. Patří mezi ně tyto odvozeniny: *rohatý, břuchatý, vlásatý, fúsatý, bachratý, střapatý, bradatý, nohatý, čapatý, rozplesklý, baňatý, okatý, ramenatý a špičatý*. Formace *múčnatý* (alternace *k/č*) a *dřevnatý* jsou utvořeny variantou *-nat(ý)*.

U adjektiv *pruhovaný, průškováný, štráfkovaný, kvjetovaný* a *vatoovaný* vyčleňujeme sufix *-ovan(ý)* (alternace *e/0*). Spojuje se se základy substantiv konkrétních.

Příponou *-iv(ý)* se tvoří především objektově posesivní adjektiva *červivý, závistlivý* (s variantou *-liv(ý)*), *plesňivý* (alternace *í/e, e/0*) a *chrobalivý* (s va-

riantou *-aliv(ý)*, od primárního základu). Další sufix *-av(ý)* máme doložen rovněž ojedinele: *červavý, chrobavý* (od primárního základu) a *ďůravý/ /díravý/đeravý*.

Konverzí přecházejí do této kategorie i odvozeniny ze spojení předložka *bez-* + substantivum: *bezoký, bezruký, bezrohý*.

202 Slovtvorná synonyma jsou ojedinelá (*červivý // červavý*).

203 Adjektiva vyjadřující podobnost jsou pojmenováním substance, které je určovaná substance podobná. Odvozují se sufixy *-ovat(ý)*, *-ovit(ý)* a *-at(ý)*. Tyto formanty se pojí s koncovkami vzoru *mladý*.

Tato skupina adjektiv se tvoří sufixy *t-ovými*. Jsou to sufixy *-ovat(ý)* (*tojovatý, hrudovatý, hruktovatý, gulovatý/kulovatý*) a *-ovit(ý)* (alternace *e/o*) (*pískovitý, rosolovitý, slínovitý, hrudovitý, hruktovitý*). Méně často končí podobnostní adjektiva na *-at(ý)* (*gulatý/kulatý*).

204 Slovtvorná synonyma jsou méně častá (*hrudovatý // hrudovitý*).

ADJEKTIVA ZE SLOVES

205 Vyjadřují dějový příznak či vlastnost z děje plynoucí. Příznak dynamický se mění v příznak statický. Deverbální adjektiva zachovávají některé slovesné významy. Tvoří široké přechodové pásmo od formací blízkých slovesu až po útvary zcela adjektivní. Představují onomaziologickou kategorii mutačního nebo transpozičního typu. Při jejich odvozování vycházíme ze slovesného kořene nebo z kmene infinitivního. Vznikají sufixací, popř. konverzí. U deverbálních adjektiv se uplatnily sufixy *-n(ý)*, *-en(ý)*, *-t(ý)*, *-t(ý)*, *-iv(ý)/-liv(ý)*, *-av(ý)*, *-c(í)/-ac(í)*, *-teln(ý)/-iteln(ý)* a konverzní formanty *-(í)*, *-(ý)*.

Adjektiva procesuální

206 Tato přídavná jména vyjadřují aktuální vykonávání děje. Téměř všechna představují přejímky ze spisovného jazyka a tvoří se adjektivizací ženského tvaru přechodníku přítomného nedokonavých sloves pomocí formantu *-(í)* (vzor *jarní*): *kvetící* a *tekící* (od sloves 1. třídy). Adjektiva *vrící* a *horící* jsou utvořena nepravidelně.

Adjektiva rezultativní pasivní

207 Vyjadřují vlastnost plynoucí ze zasažení dějem. Odvozují se formanty *-(ý)* a *-l(ý)* (vzor *mladý*).

Sem řadíme produktivní adjektivizovaná participia n-/t-ová. Tvoří se od n-ových a t-ových pasivních tvarů slovesných hlavně objektových sloves obou vidů. Z celé řady doložených formací vybíráme jen některé. Vyčleňujeme u nich formant *-(ý)* (*-(á)*, *-(ě)*, alternace *é/e*, *ú/u*; *c/č*, *st/šč*): *opraný*, *pozavíraný*, *poskovávaný*, *vyšíváný*, *našlahaný*, *přidělaný*, *vykysaný*, *posypaný*, *oškrábaný*, *přemotaný*; *kupovaný*, *naščeponaný*; *kúpený*, *zatopený*, *oholený*, *posadený* // *zasadený* // *nasadený*, *nastrojený*, *údený*, *vařený*, *dovařený*, *polepený*, *nevyléčený*, *nezajištěný*, *naroděný*, *zaplaťený*, *ustrášený*, *zmláťený*, *pokazený*, *zadávený*; *napečený*, *pečený*, *pobitý*, *zbitý*, *přikrytý* // *zakrytý*, *zešitý*, *zašitý*; *otevřítý*, *zedřítý*; *ohnutý* // *zohnutý*, *vytrhnutý*, *zakúsnutý*, *nakúsnutý*, *ukúsnutý*.

Specificky východomoravským slovtvorným jevem jsou adjektiva odvozená zpravidla formantem *-itý* od trpných přičestí sloves s infinitivem na *-it/-lť*, např. *utřítý*, *otevřítý*, *ohřítý*, ...; srov. P. Karlík – M. Nekula – J. Pleskalová, 2002, s. 402. Řadu pasivních rezultativních adjektiv uvádí i ČJA 4 (2002, s. 568–583).

Významově sem patří i několik dalších formací, a to *zakústý*, *nakústý*, *ukústý* a *ohlý* // *zohlý*. Jsou utvořeny sufixem *-l(ý)*, který se připojuje ke kořeni sloves 2. třídy.

208 Slovtvorná synonyma jsou častá, např. *posadený* // *zasadený* // *nasadený*, *přikrytý* // *zakrytý*, *zakúsnutý* // *zakústý*, *nakúsnutý* // *nakústý*, *ukúsnutý* // *ukústý*. Na mapě č. 33 registrujeme tautonyma *ohnutý*, *zohnutý*, *ohlý* a *zohlý*.

Mapa č. 33 *ohnutý* (s. 127)

Na jižní polovině východomoravských dialektů kromě Břeclavska, na Kelečsku, Meziříčsku a Kloboucku se vyskytuje adjektivum *zohnutý* (často v dubletě s *ohnutý* – SSJČ). Na celém Valašsku se užívá odvozeniny *zohlý*. Ojedinělá formace *ohlý* byla zjištěna pouze na Břeclavsku a Meziříčsku.

Adjektiva rezultativní aktivní

209 Tato rezultativa se odvozují formanty *-l(ý)*, *-en(ý)* a *-t(ý)*. Pojí se s koncovkami vzoru *mladý*.

U těchto adjektiv se uplatnila především přípona *-l(ý)* (alternace *é/e*; *c/k*): *napuchlý* × *opuchlý* × *zapuchlý* × *spuchlý*, *oschtý*, *zvjadlý* // *uvadlý*,

zatrpklý, zdechlý (od kořene sloves), *nateklý // oteklý, rosteklý, omdlelý, ožhratý/ožratý, vyhořatý a ohořatý* (od kmene infinitivního). Všechna uvedená přídavná jména vznikla od sloves, jež nevyjadřují protiklad aktivum – pasivum. Jsou to tedy slovesa intransitivní. Převahu mají slovesa 2. a 5. třídy.

Další formace se tvoří sufixy *-en(ý)* (alternace *c/č*) (*vylezený, zatečený, přižeňený, uchoděný* – od kořene sloves) a *-t(ý)* (*opuchnutý, omdlitý* – od kmene infinitivního). Rovněž běží o subjektivá slovesa, u nichž pasivní tvar neexistuje.

210 Slovotvorná synonyma jsou méně častá (*nateklý // oteklý, omdlelý // omdlitý*). Tautonyma *napuchlý, opuchlý, zapuchlý, spuchlý* a *opuchnutý* znázorňujeme na mapě č. 34.

Mapa č. 34 *napuchlý* (s. 127)

Na celé východní Moravě se vyskytuje adjektivum *opuchlý* (SSJČ *opuchlý*). Na jihu zkoumaného území a v okrajových částech Valašska byla zapsána odvozenina *napuchlý* (SSJČ *napuchlý*, též *napouchlý* říd.). Formace *zapuchlý* (SSJČ *zapuchlý* zast. a nář.) na Zlínsku, *spuchlý* na Meziříčsku a *opuchnutý* v okolí Veselí nad Moravou jsou sporadické.

Adjektiva vyjadřující neaktuální vykonávání děje

211 Přídavná jména patřící do této skupiny se tvoří sufixem *-iv(ý)/-liv(ý)*, *-av(ý)* a *-n(ý)* (vzor *mladý*).

V nářeční literatuře byla zaznamenána i adjektiva *ščíkavý, štěpný* (A. Kašík, 1908, s. 53), *pichlavý* s variantou *-lavý*, *lepkavý* s formantem *-kavý* (K. Fic, 1984, s. 112).

Sufixy *-iv(ý)* a *-av(ý)* se pojí s infinitivním kmenem sloves 4. a 5. třídy: *pálivý; šmatlavý* ‚kdo nepěkně chodí‘, *hójivý, ščípavý, sípavý, voňavý, trvanlivý* (varianta *-liv(ý)*) připojená k základu substantiva verbálního (*trvání*). Základem pro odvození dalších útvarů se staly kořeny příslušných sloves: *pálavý, schranlivý* (varianta *-liv(ý)*, alternace *ň/n*).

Formantem *-n(ý)* (alternace *ú/u; ř/r, ch/š*) se tvoří adjektiva od kořenů sloves různých tříd: *šetrný, poslušný*. U formací *bojouný* a *kočovný* je infinitivní kmen zkrácen o *-a-*.

212 Slovotvorná synonyma jsou ojedinělá (*pálivý // pálavý*).

Adjektiva vyjadřující potenciální zasažení dějem

213 Sufixem *-teln(y)* (vzor *mladý*) se tvoří adjektiva, která představují přejímky ze spisovného jazyka. K nim patří formace *nevyléčitelný*, *nena-pravitelný* (od infinitivního kmene sloves 4. třídy) a *neznositelný* (varianta *-iteln(y)*, alternace *é/e*).

Adjektiva účelová

214 Vyjadřují vlastnost, která tkví ve schopnosti sloužit k uskutečnění činnosti vyjádřené základem slovesa. Adjektiva účelová se tvoří sufixem *-c(í)*, popř. jeho variantou *-ac(í)* (vzor *jarní*, alternace *é/e*; *c/t*).

F. Svěrák (1957, s. 50) a S. Králík (1984, s. 60) uvádějí i adjektivum *hoňací/hoňací (pes)*. K. Fic (1984, s. 113) k adjektivům účelovým řadí i formaci *pracovní*.

Máme doložena následující adjektiva: *prací*, *šicí*, *kropící*, *dójící*, *sázací*, *trhací*, *řezací*, *sptachovací* (od infinitivního kmene). U formace *pletací* vydělujeme variantu *-ac(í)*. Všechny tyto útvary se odvozují od sloves všech tříd s výjimkou třídy druhé. Většina slov je přejata z jazyka spisovného.

ADJEKTIVA Z ADJEKTIV

215 Při tvoření deadjektivních adjektiv dochází k modifikaci původního významu kvalitativních adjektiv. Původní význam přídavného jména se zesiluje nebo zeslabuje (časté emocionální zabarvení). Řadíme sem i negaci. Deadjektivní adjektiva se tvoří zejména sufixací a způsobem prefixálně-suffixálním, méně prefixací a konverzí. Přehledy užitých formantů viz dále.

Zesílení

216 V této skupině adjektiv se uplatnily sufixy *-š(í)* a *-ejš(í)* (s variantami *-jejš(í)*, *-jéjš(í)*), *-učk(y)*, *-unk(y)*, *-ičk(y)*, *-ink(y)*, *-ušk(y)*, *-úc(í)*, *-úcn(y)*, *-úcen(y)*, *-ánsk(y)/-ansk(y)*, *-ajzn(y)*, *-azn(y)*, *-aňáck(y)*, *-ajsk(y)*; prefix *naj-* (s variantami *náj-* a *nej-*), *pře-*, *pra-*; formant *-(í)* a infixy *-li-*, *-ňi-*, *-enk-* a *-ink-* (*-lili-*, *-ňiňi-*).

Základním prostředkem zesílení je stupňování.

217 Komparativ se tvoří pomocí sufixu *-š(í)* (vzor *jarňí*, alternace *í/je; s/š, ch/š*, splývání skupin *dš/č, tš/č, šš/š, žš/š*). Tento sufix je omezen jen na prvotní adjektiva zakončená především na *-d(ý), -t(ý), -ch(ý)* a *-(o)k(ý)*: *tupší, zdrafší, starší, bjelší, nofší, kysetší; mlačí, škaretší; čiščí, huščí; sušší/suchší/suší, tíšší/tichší/tiší*. U formací *slatší, taší/tešší/teší, blišší/bliší, hlípší/hlupší, vyšší/vyší* a *šerší/širší* byl při tvoření odsunut formant *-(o)k(ý)*. U některých nářečních přídavných jmen byly zaznamenány zdvojené (dlouhé) souhlásky (*sušší, tíšší, tešší, blišší, vyšší*), viz též § 199 – poznámka o zdvojených souhláskách.

218 Tyto zdvojené souhlásky registrujeme na mapách č. 35 *vyšší* (*vyšší × vyší*) a 36 (*nej*)*sušší* (*sušší × suchší × suší*). K předponě *naj-/nej-* viz § 222 (popis mapy – § 223).

Mapa č. 35 *vyšší* (s. 131)

Adjektivum *vyšší* se vyskytuje na širokém Kloboucku, Zlínsku a Uherskohradištsku (ojediněle též na Kyjovsku). Na zbývajícím území východomoravských dialektů je varianta *vyší* (SSJČ *vyšší*).

Při tvoření komparativu z adjektiv se základem na *-ch* nepodléhá na části území tato hláska alternaci. Tento jev je zachycen na mapě č. 36.

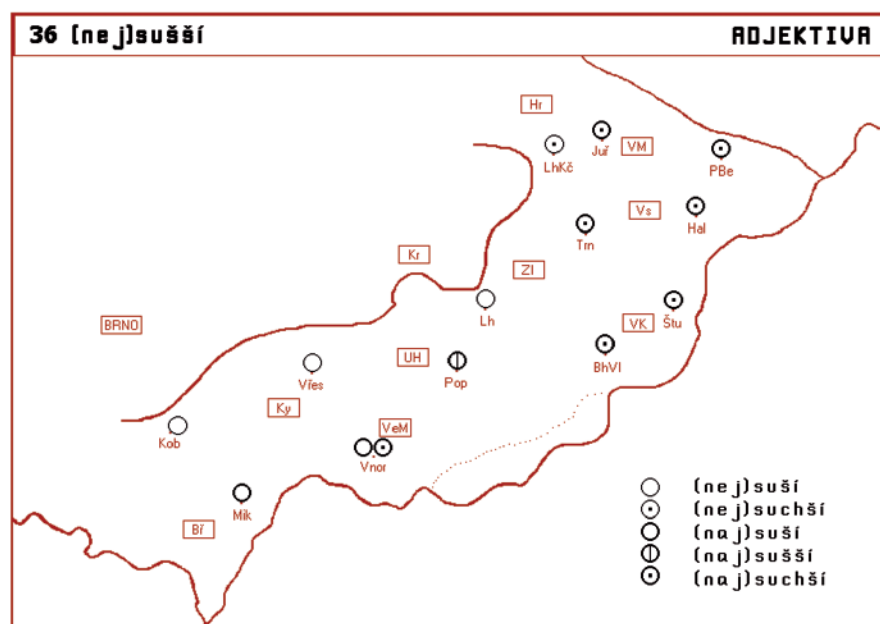
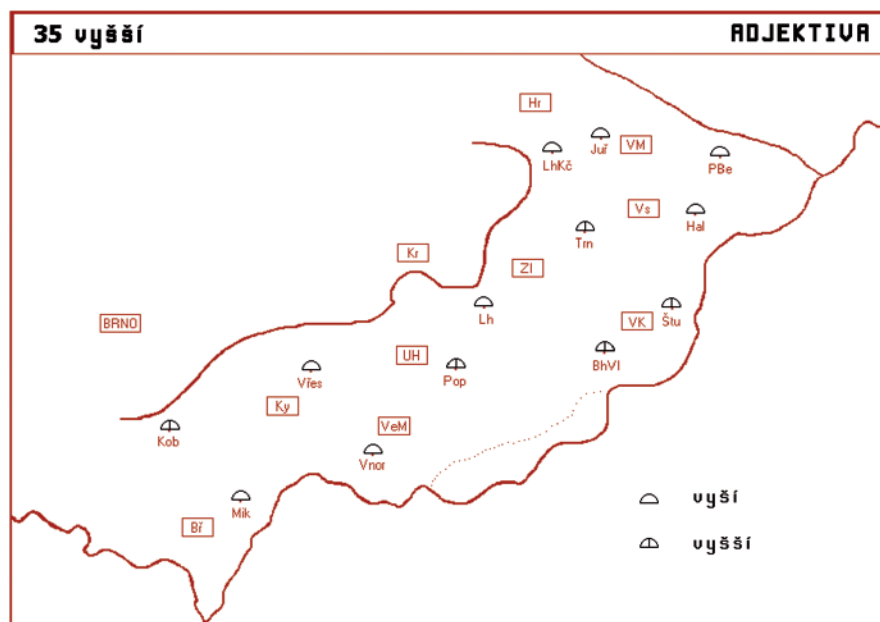
Mapa č. 36 (*nej*)*sušší* (s. 131)

Jazyková situace je ve východomoravských nářečích následující: Formace *suchší* se objevuje na Valašsku s výjimkou Zlínska, dále na severovýchodním Slovácku a ojediněle v okolí Veselí nad Moravou. Z jižních oblastí Slovácka máme doloženu variantu *suší* (SSJČ *sušší*). Podoba *sušší* se vyskytuje pouze na Uherskohradištsku.

219 Zatímco se sufix *-š(í)* omezuje jen na prvotní adjektiva zakončená především na *-d(ý), -t(ý), -ch(ý)* a *-(o)k(ý)*, další komparativní sufix *-ejš(í)*, popř. *-jejš(í)/-jéjš(í)* (vzor *jarňí*, alternace *í/je; t/t, n/n, r/r, k/č*) se připojuje k ostatním typům kvalitativních adjektiv (odvozeným i prvotním). Uvádíme pouze některá doložená adjektiva, např. *chudobnější, šťastnější; červiujejší // červujejší, hójivujejší, pichlavujejší; bjelejší, mūdřejší, novjejší/novjéjší, tupjejší, zdraujejší, čistejší, laciňejší/tacňejší, hořčejší a vlchčejší*.

Malou skupinu představují prvotní přídavná jména se základem zakončeným na *-k*, jejichž 2. stupeň se tvoří formantem *-(í)* (s alternací *k/č*, vzor *jarňí*): *lechčí, hořčí, tenčí, mňakčí/mňekčí* a *vlchčí*.

Rovněž bylo zaznamenáno stupňování nepravidelné (neslovotvorné): *dobrý – lepší, matý – menší, dlúhý – delší a velký – vječí*.

220 U některých přídavných jmen prvotních jsou sufixy *-š(í)* a *-ejš(í)* synonymní (*bjelší // bjelejší, zdrafší // zdravjejší, łacinší // łaciņejší/łacņejší*). Tautonyma jsou častá, např. *čiščí × čistejší, hořčí × hořčejší, tupší × tupjejší, nofší × novjejší/novjejší a vlchčí × vlchčejší*. Nelze u nich stanovit tautonymii sufixů, a proto na mapách zobrazujeme komparativy tvořené pouze od tří adjektiv.

Mapa č. 37 *tupější* (s. 133)

Na východní Moravě má převahu tvoření komparativu sufixem *-š(í)*. Komparativ *tupší* se vyskytuje na Valašsku, v celé severní polovině Slovácka a na severu dolských nářečí. Na Slovácku a v oblasti dolských nářečí je v dubletě s odvozeninou *tupjejší* (SSJČ *tupější*). Ta byla zaznamenána i v nejnižnějších částech zkoumaného území.

Z dosud nepublikovaného nářečního materiálu získaného podle *Dotazníku pro výzkum českých nářečí* (1964–1965, otázka č. 340) lze zjistit územní rozšíření komparativu *tupější* i na zbývajícím území českých dialektů. Největší územní rozšíření má adjektivum *tupější*. Objevuje se na celém území s výjimkou severního Slovácka, Valašska a Slezska, pro které je typická forma *tupší*. Ojedinele byla tato forma zjištěna i na Prostějovsku, Šumpersku a Boskovicku. Roztroušeně se vyskytuje také v dialektech severočeských a středočeských.

Mapa č. 38 *novější* (s. 133)

Valašsko je charakterizováno komparativem *nofší*. Na zbývajícím území východomoravských nářečí je formace *novjejší* (SSJČ *novější*) (v hláskové obměně *novjejší* na Kelečsku a Uherskohradištsku).

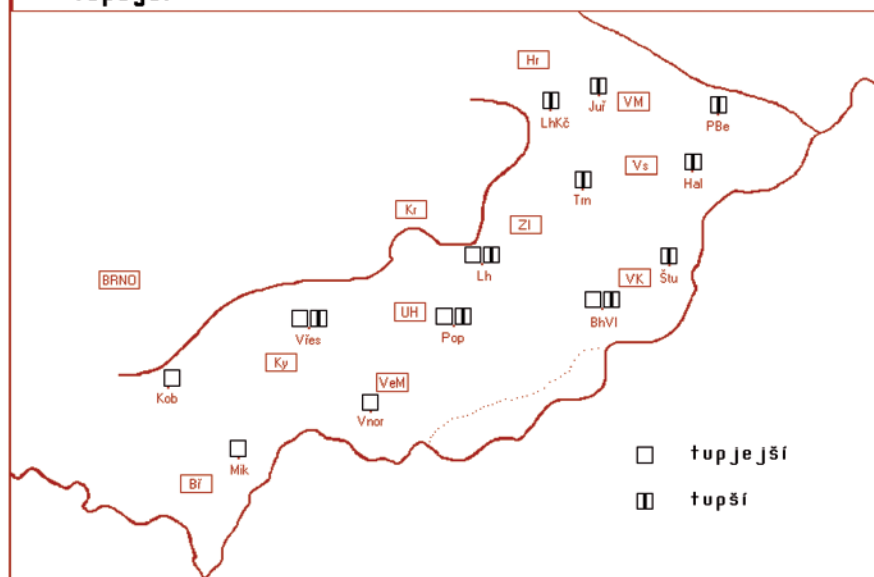
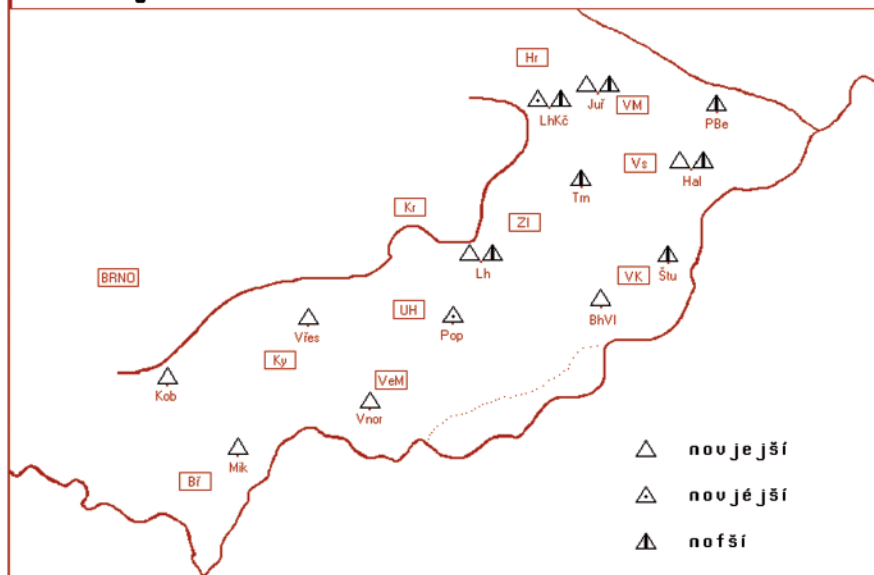
Mapa č. 39 *vlhčí* (s. 135)

Komparativ *vlchčí* (SSJČ *vlhčí*) byl zaznamenán v dolských nářečích, na větší části Slovácka, na Kloboucku a Kelečsku. Na zbývajícím území východní Moravy se vyskytuje forma *vlchčejší* (SSJČ *vlhčejší*).

221 Máme doloženo i tzv. opisné stupňování pomocí adverbálních výrazů *víc/vjec // vjecěj*, které se pojí se základní podobou adjektiva, např. *vjec statký*. Jsou synonymní s příslušnými, pravidelně tvořenými komparativy (*statší // vjec statký*).

222 Superlativ se odvozuje prefixem *naj-* s variantami *náj-* a *nej-*. Tyto formanty se připojují k formě komparativu.

Formant *náj-* ve zdložené podobě máme doložen pouze dvakrát (*náj-mlačí, nájstarší*), a to u jediné zkoumané osoby na Meziříčsku.

37 tupější**ADJEKTIVA****38 novější****ADJEKTIVA**

Srov. A. Vašek (1967, s. 47) a J. Bělič (1972, s. 108, 273). Oba autoři popisují jev příznačný pro centrální okruh kolem Vsetína, a to nepřítomnost *-j* u starého superlativního prefixu (např. *nástarší*). Tento jev náš nářeční výzkum již nezaznamenal.

K základní podobě přídavného jména se superlativní prefix připojuje jen ojediněle: *najspodňi*, *najvrchňi* a *najhorňi* (vedle pravidelně tvořených komparativů).

223 Územní rozložení formantů *naj-* a *nej-* je zobrazeno na mapě č. 36 (s. 131) (popis mapy – též § 218).

Varianta *nej-* (SSJČ) byla zachycena v západních okrajových úsecích, a to na Kelečsku, Zlínsku a v oblasti dolských nářečí (zde izoglosa *ej* × *aj* představuje jejich východní hranici). Na zbývajícím území **východní Moravy** se superlativ tvoří prefixem *naj-*.

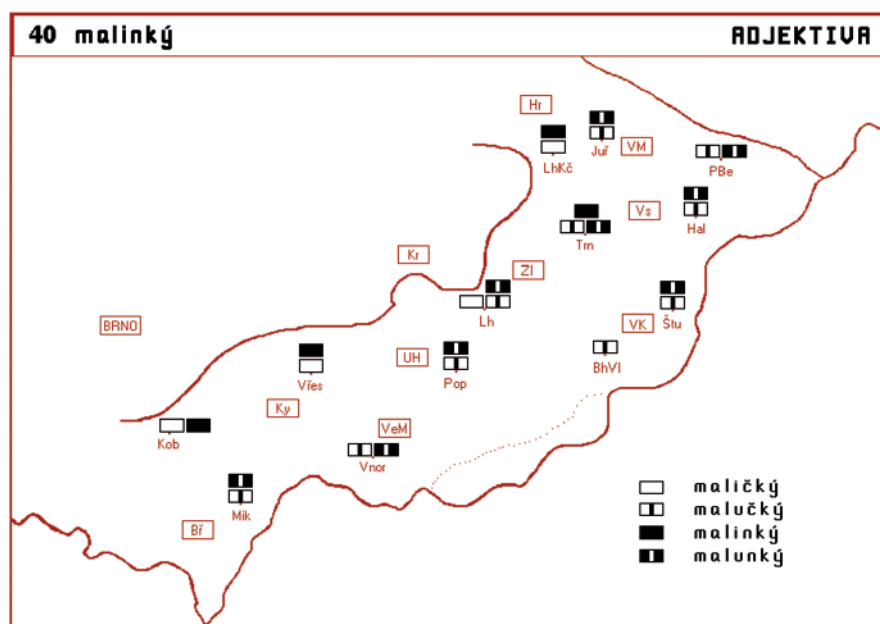
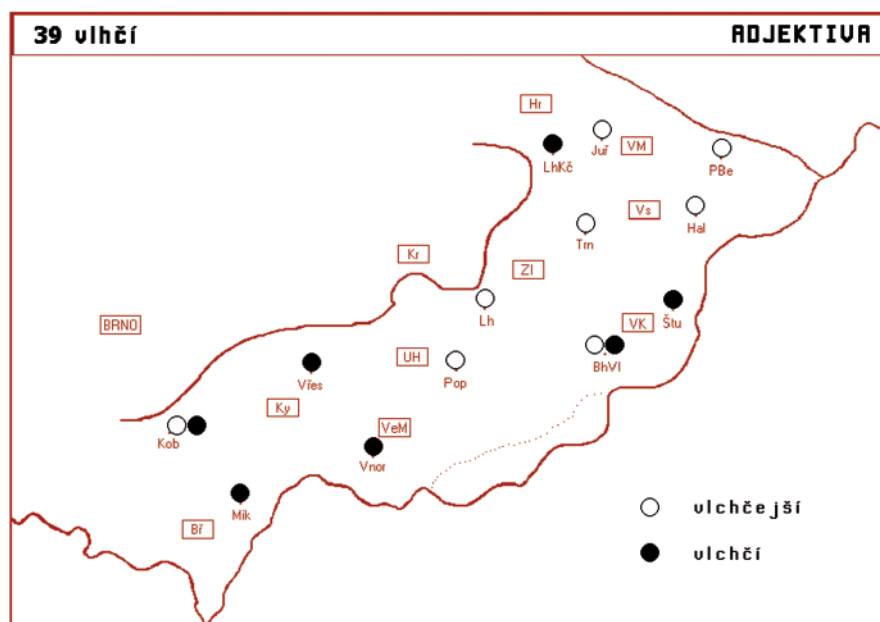
Nářeční formant *naj-* se kromě východomoravských dialektů vyskytuje i v západní a jižní podskupině slezských nářečí. Na ostatním území **českých nářečí** je předpona *nej-*. Tento formant zasahuje ve Slezsku území na východ od linie Ostrava – Frýdek-Místek – Frenštát pod Radhoštěm. Obměna *náj-* se téměř důsledně objevuje na severní polovině východomoravských dialektů (ČJA 5, 2005, mapa č. 39, s. 104).

Srovnáním naší mapy a mapy z ČJA zjišťujeme, že variantu *náj-* již náš nářeční výzkum v takovém rozsahu nezachytil (viz § 222).

224 Kromě výše uvedeného paradigmatického stupňování se ve východomoravských dialektech užívá pro zesílení i předpon *pře-* (*přemítý*, *překrásný*) a *pra-* (*prastarý*).

225 Velmi početná jsou přídavná jména, u nichž se zesilování vlastnosti vyjadřuje pomocí sufixů *-učk(y)*, *-unk(y)*, ojediněle *-ičk(y)*, *-ink(y)* a *-ušk(y)* (vzor *mładý*, alternace *á/a*, *í/i*; *d/d'*, *t/t'*, *n/n'*, *r/r'*). Uvádíme pouze některá doložená adjektiva: *stabučký*, *teplučký*, *mładučký*, *malučký*, *gulaťučký*, *modřučký*, *staručký/staručký*, *novučký*, *milučký*; *malunký*, *stábunký*, *mładunký*, *teplunký*, *modřunký/modrunký*, *bilunký*, *červeňunký*, *milunký*; *mładičký*, *maličky*; *malinký*. Základem většiny odvozenin jsou adjektiva prvotní. U přídavných jmen *stădučký*, *lehučký*, *mjekučký/mňekučký*, *hebučký*, *kratučký*, *teňučký*, *kratičký*, dále *teňunký*, *hebunký*, *stăđunký*, *mjekunký/mňekunký*, *lehunký* a *kratunký* se při odvozování odsovává koncové *-k(y)*. Totéž se děje s koncovým *-n(y)* u formaci *drobunký* // *drobušký*.

Suffixy *-ičk(y)* a *-ink(y)* jsou doloženy ojediněle ze západních okrajů zkoumaného území. U těchto obou podob sufixů *-učk(y)* a *-unk(y)* došlo k přehlásce *u > i*, srov. A. Lamprecht – D. Šlosar – J. Bauer (1986, s. 312–314) a L. Čizmarová (1988, s. 139–142). Toto odvozování je provázeno emocionálním zabarvením.

V nářečích se velmi často vyskytují emocionálně zabarvené útvary s infixy *-li-*, *-ňi-*, *-enk-*, *-ink-*, popř. *-lili-* a *-ňiňi-*. Uvádíme opět jen některé: *hebulinký*, *hebulilinký*; *teňuňinký*, *teňuňiňinký*; *teňinenký*, *malinenký*, *mladinenký*, *malušenký*; *stabušinký*, *malušinký*, *teňušinký*, *mladušinký*.

226 Máme doložena četná slovotvorná synonyma (*modřučký* // *modřunký/modrunký*, *stabučký* // *stabunký*, *teplučký* // *teplunký*, *lehučký* // *lehunký*, *drobučký* // *drobunký* // *drobušký*). V našem nářečním materiálu se vyskytla tautonyma utvořená od tří různých základů (*malučký* × *malíčký* × *malunký* × *malinký*, *kratučký* × *kratičký* × *kratunký*, *mladučký* × *mladičký* × *mladunký*). Graficky je znázorňujeme na mapách č. 40–42.

Mapa č. 40 *malinký* (s. 135)

Odvozeniny *malučký* (SSJČ *maloučký* expr.) a *malunký* (SSJČ *malouneký* expr.) se vyskytují na celém území **východní Moravy** kromě západních okrajů, kde byly zachyceny formace *malíčký* (SSJČ) a *malinký* (SSJČ). Časté jsou dublety, ojediněle se objevují i triplety.

Na většině území **českých dialektů** koexistují formy *malinký* a *malíčký* s výjimkou areálu s jediným derivátem *malučký* ve východomoravských nářečích a na severozápadním Slezsku (zde též varianta *malutký*). Forma *malinký* zaujímá celé zkoumané území s výjimkou větší části Slezska, jižního Valašska a východního Slovácka (varianty *malonký* – východní Čechy, *malouneký* – střední Morava). Obměna *malíčký* se dokládá dubletně téměř z celých Čech, ojediněle z centrální Hané. Další kompaktní oblast vytváří na značné části Slezska a ve východomoravských dialektech (ČJA 1, 1992, s. 100–102, mapa č. 23).

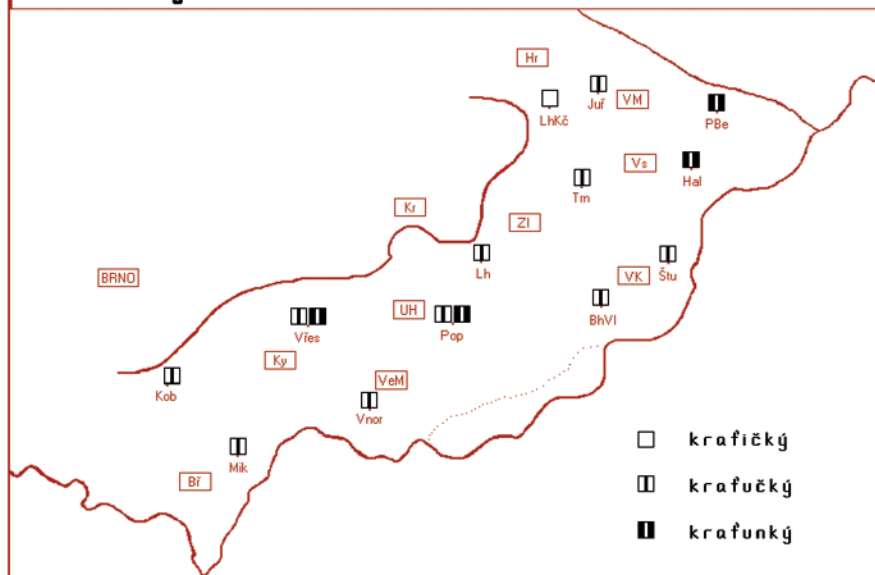
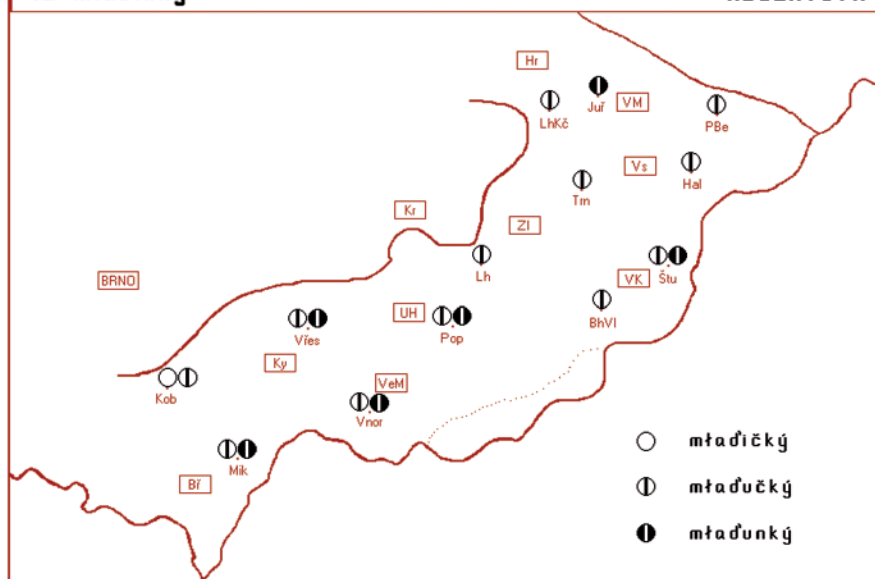
Ve **slovenských nářečích** má největší územní rozsah adjektivum *malíčki*. Vyskytuje se na západě a ve středu území (místy též odvozeniny *malínki*, *malunkí*). Pro východní Slovensko je typická forma *malučki* (*malučkí*), na okrajích též *malenki*. Další deriváty jsou ojedinělé (ASJ III, 1978, s. 159–160, 1981, mapa č. 359).

Mapa č. 41 *kratinký* (s. 137)

Odvozenina *kratučký* (SSJČ *kratoučký* expr.) se vyskytuje celé **východní Moravě** s výjimkou severovýchodních oblastí Valašska, kde je formace *kratunký* (SSJČ *kratouneký* expr.). Ta byla zachycena rovněž na Kyjovsku a Uherskohradištsku (v obou bodech v dubletě s *kratučký*). Na Kelečsku je ojedinělá odvozenina *kratičký* (SSJČ *kratičký* expr.).

Mapa č. 42 *mladinký* (s. 137)

Na téměř celém území **východomoravských dialektů** se nachází adjektivum *mladučký* (SSJČ *mladoučký* expr.). Výjimku tvoří pouze

41 kratinký**ADJEKTIVA****42 mladinký****ADJEKTIVA**

Meziříčsko, pro které je typická odvozenina *mlaďunký* (SSJČ *mlaďounký* expr.). Tato odvozenina je rozšířena i na Kloboucku, Kyjovsku a na většině Slovácka. Ojedinelá formace *mladičký* (SSJČ *mladičský* expr.) byla zaznamenána pouze na Kyjovsku.

227 K vyjádření zesíleného stupně vlastnosti slouží i další emocionálně zabarvené útvary odvozené sufixy *-úc(i)* (vzor *jarňi*, alternace *l/l*), *-úcn(y)* (alternace *r/ř*, *l/l*) a *-úcen(y)*: *milúci*, *černúci*, *kyselúci*, *skorúci*; *horúcný* (od *horký* – z primárního základu), *horkúcný*, *širokúcný*, *hlubokúcný*, *dluhúcný*, *vysokúcný*, *velikúcný*, *kyselúcný*, *modřúcný*, *ošklivúcný*, *mnohúcný*; *dluhúcený*, *drahúcený*, *širokúcený*. Z dalších expresivních přípon je nejužívanější *-ánsk(y)*/*-ansk(y)*: *širokánský*/*širokanský*/*širočanský*, *vysokánský*/*vysokanský*/*vysočanský*, *velikánský*/*velikanský*/*veličanský*/*veličanský*, *hlubokánský*/*hluočanský* a *dluhanský*. Početnější jsou také formace se sufixem *-ajzn(y)*: *vysokajzný*/*vysočajzný*, *širokajzný*/*širočajzný*, *hlubokajzný*/*hluočajzný*, *velikajzný*/*veličajzný* a *dluhajzný*. Přípony *-ánsk(y)*/*-ansk(y)* a *-ajzn(y)* se pojí se základy zakončenými na *-k* a jsou provázeny fakultativní alternací *k/č*. Adjektiva *veličazný* a *širočazný* jsou utvořena příponou *-azn(y)*. Další formanty máme doloženy ojedinelé, a to *-aňacký* (*hlubokaňacký*) a *-ajský* (*ošklivajský*). Všechna výše uvedená přídavná jména se tvoří ze základů plných. S výjimkou formací na *-úc(i)* mají morfologickou charakteristiku podle vzoru *mlaďý*.

A. Kašík (1908, s. 52) a J. Skulina (1964, s. 90) navíc zaznamenávají sufix *-anzný* (např. *vysočanzný*). F. Svěrák (1957, s. 49) uvádí také sufix *-istý* (např. *černistý*) pro vyjádření velké míry vlastnosti. L. Čizmarová (1988, s. 137) pojednává i o odvozenině *veličajský*.

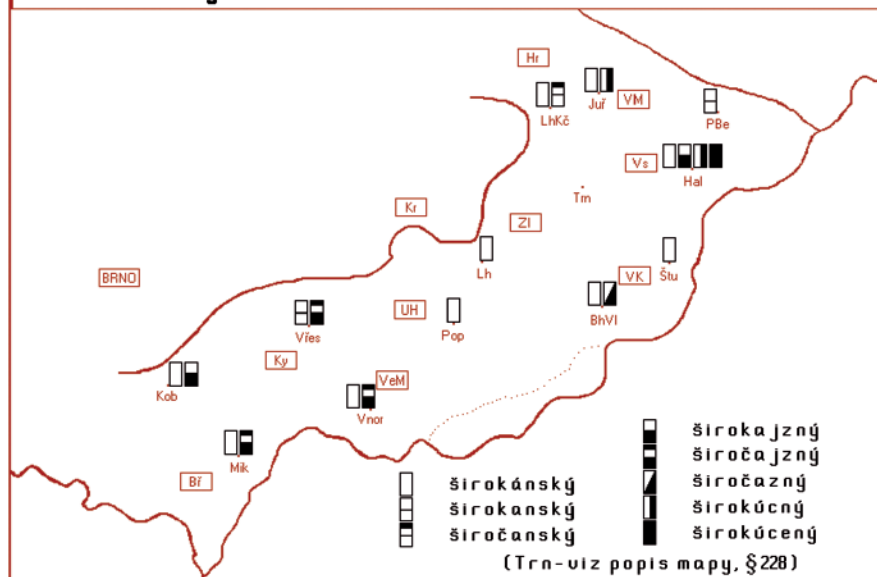
228 Mezi ojedinelá **slovotvorná synonyma** řadíme odvozeniny *kyselúci* a *kyšelúcný*. Následující adjektiva považujeme za **tautonyma**: *hlubokúcný* × *hlubokánský*/*hluočanský* × *hlubokajzný*/*hluočajzný* × *hlubokaňacký*, *dluhúcný* × *dluhúcený* × *dluhanský* × *dluhajzný*, *širokánský*/*širokanský*/*širočanský* × *širokajzný*/*širočajzný* × *širočazný* × *širokúcný* × *širokúcený*, *vysokánský*/*vysokanský*/*vysočanský* × *vysokajzný*/*vysočajzný* × *vysokúcný*, *velikánský*/*velikanský*/*veličanský*/*veličanský* × *velikajzný*/*veličajzný* × *veličazný* × *velikúcný*. Nelze u nich stanovit tautonymii sufixů, a proto graficky znázorníme jen poslední tři z těchto adjektiv (viz mapy č. 43–45).

Mapa č. 43 *širokánský* (s. 139)

Odvozenina *širokánský* (SSJČ též *širokanánský* expr.) (*širokanský* – severovýchodní cíp Valašska, Kyjovsko, *širočanský* – Kelečsko) je typická pro většinu **východomoravských nářečí**. Z jižní poloviny Slovácka a z dolských nářečí (ojedinelé i ze Vsetínska) se dokládá formace

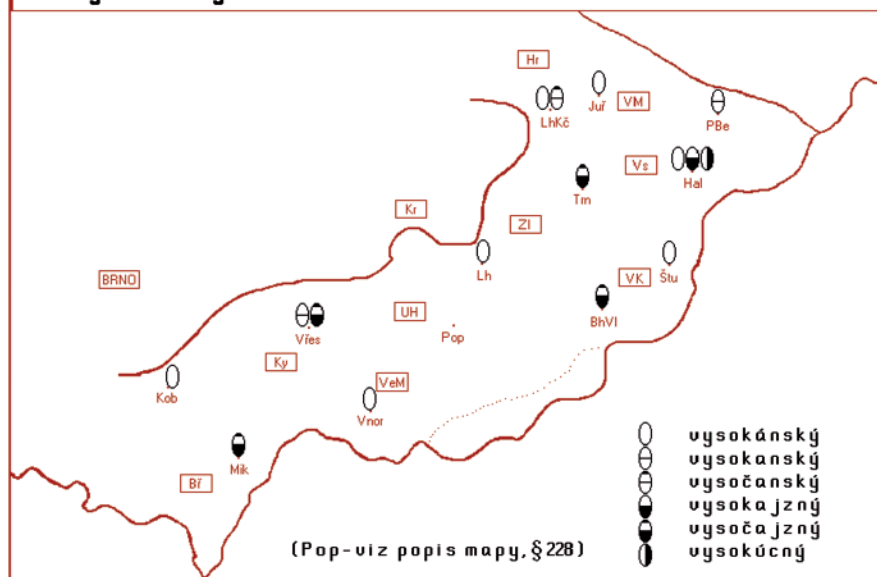
43 širokánský

ADJEKTIVA

44 vysokánský

ADJEKTIVA

širokajzný/širočajzný. Sporadické jsou formy *širočajzný* (jižní Kloboucko) a *širokúčný* (Meziříčsko). Ze Vsetínska máme navíc doložen ojedinělý derivát *širokúčeny*. Na Zlínsku se užívá jen opisného spojení *moc široký*.

Mapa č. 44 *vysokánský* (s. 139)

Derivát *vysokánský* (SSJČ též *vysokanánský* expr.) se vyskytuje na téměř celém území východní Moravy (v podobě *vysokánský* na Kyjovsku a v severovýchodním cípu Valašska a *vysočajnský* na Kelečsku). Roztroušeně se na celém regionu objevuje formace *vysočajzný* (*vysočajzný* – Vsetínsko). Pouze Vsetínsko se vyděluje útvarem *vysokúčný*. Na Uherskohradištsku se užívá jen opisného spojení *moc vysoký*.

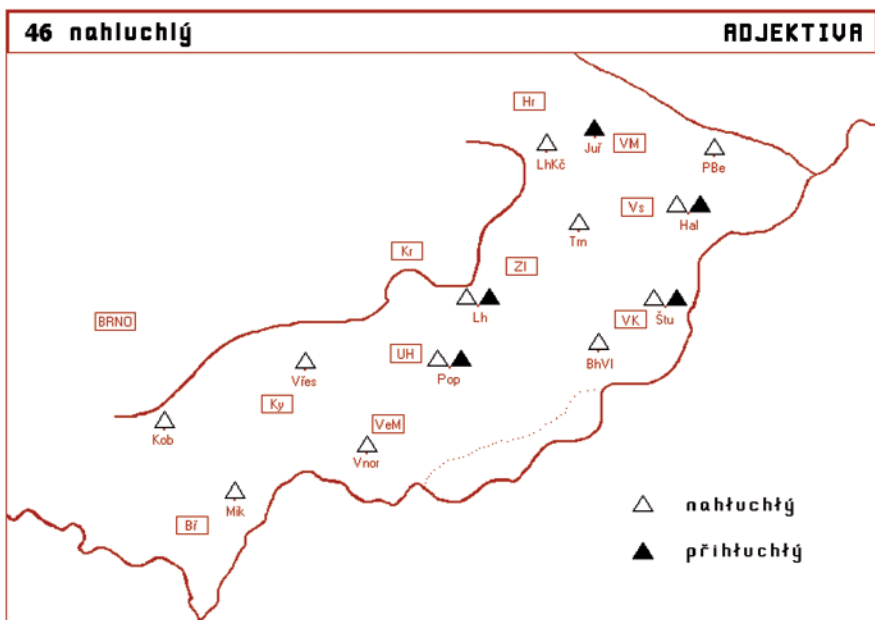
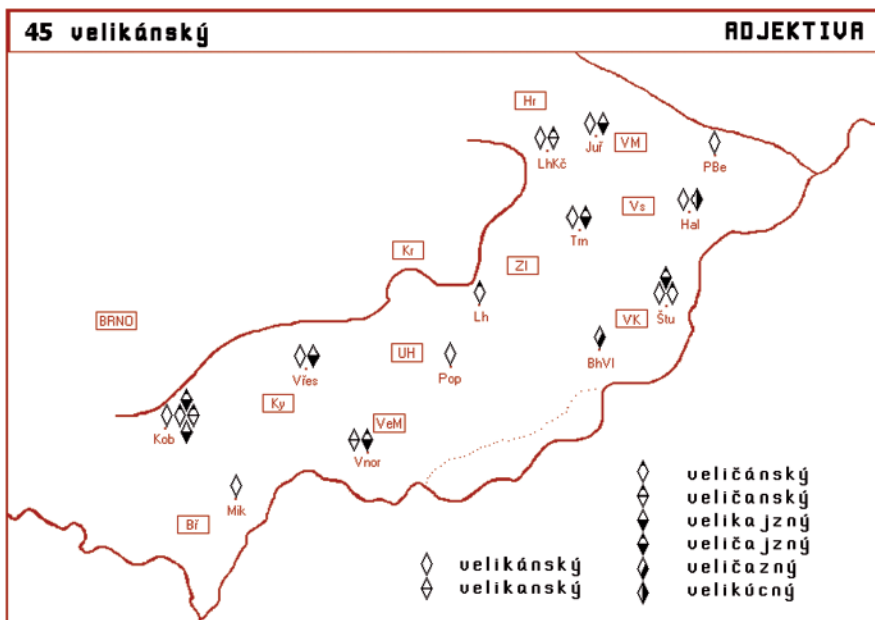
Mapa č. 45 *velikánský* (s. 141)

Na celém území východomoravských dialektů je rozšířeno přídavné jméno *velikánský* (SSJČ též zesíleně *velikanánský*, *velikananánský* expr.). Obměna *velikánský* se vyskytuje v okolí Veselí nad Moravou, *veličánský/veličánský* zejména na západním okraji. Na jihu Slovákka a na větší části Valašska se nachází odvozenina *veličajzný*, popř. *velikajzný*. Na Kloboucku byla zapsána sporadická formace *veličazný*. Vsetínsko je charakterizováno ojedinělým útvarem *velikúčný*.

Jazyková situace je v českých dialektech následující: Varianta *velikánský* zaujímá celé Čechy (místy v podobě *velikancký*). Na západní Moravě byla řídce zaznamenána obměna *velikanácký*. Označení *velikánský* zabírá celou Moravu, pro Slezsko jsou typické výrazy *velúčný* (na Těšínsku a Jablunkovsku *velkúčný*, na severním Ostravsku a severovýchodním okraji východomoravských nářečí *velikúčný*). Rozptýleně ve středomoravských dialektech a soustředěněji na Valašsku se objevují podoby s expresivním zakončením *-čánský*, *-čajzný* a *-kajzný*. Ve Slezsku byl zaznamenán ojedinělý výskyt dalších neobvykle tvořených forem, a to *velijazný*, *velicajnský* aj. (ČJA 1, 1992, s. 146–148, mapa č. 51).

Ve slovenských nářečích se deriváty utvořené příponou *-ánský* (*velikánski*) dokládají ze západního a středního Slovenska (zde též roztroušeně formy *veličizní*, *veličizní*, *veličazní*, *veličajzní* a *veličazní*). Východoslovenské dialekty se vydělují odvozeninou *veličozni* (okrajově též *veličuzní*). Většina těchto odvozenin se v českých dialektech vůbec nevyskytuje (ASJ III, 1978, s. 161, 1981, mapa č. 361).

V ASJ III (1978, s. 160, 1981, mapa č. 360) je zpracováno též adjektivum *vysokánský* (*širokánský*). Územní rozložení jednotlivých formantů u těchto dvou přídavných jmen se v podstatě shoduje s mapou *velikánský* (viz výše, chybějí pouze varianty na *-čizný*, *-čažný* a *-čajzný*), proto je zde zvláště neuvádíme.

Zeslabení

229 Adjektiva patřící do této skupiny se odvozují formanty *na-+t(ý)/-at(ý)*, *za-+t(ý)/-at(ý)*, *při-+t(ý)*, *po-+t(ý)*, *po-* + komparativ a sufixy *-av(ý)/-kav(ý)* a *-at(ý)*.

230 K vyjádření zeslabené vlastnosti se v dialektech využívá především způsobu prefixálně-sufixálního. Radíme sem útvary s předponami *na-*, *za-*, *při-*, *po-* a příponami l-ovými (vzor *mładý*, alternace *u/ú*, *a/á*): *nahluchlý*, *našedlý*, *nahnědlý*, *nažhůtý*, *nazlátý*, *natrpký*, *nasládý*, *nazeleňatý/nazelenatý*, *načerveňatý/načervenatý*, *namodřatý* (u posledních tří formací vyčleňujeme variantu *-at(ý)*); *zažhůtý*, *zahnědý*, dále *zamodřatý*, *začerveňatý/začervenatý* (u obou adjektiv opět varianta *-at(ý)*); *přihluchlý*, *přitrpký*; *pobledý*, *podhůtý*. Slovtvorná varianta *-at(ý)* se pojí s fakultativními alternacemi *n/ň* a *r/ř*.

231 Slovtvorná synonyma jsou méně častá, např. *natrpký* // *přitrpký*, *nažhůtý* // *zažhůtý*. Formace *nahluchlý* a *přihluchlý*, dále *nahnědý* a *zahnědý* pokládáme za **tautonyma**. Registrujeme je na mapách č. 46 a 47.

Mapa č. 46 *nahluchlý* (s. 141)

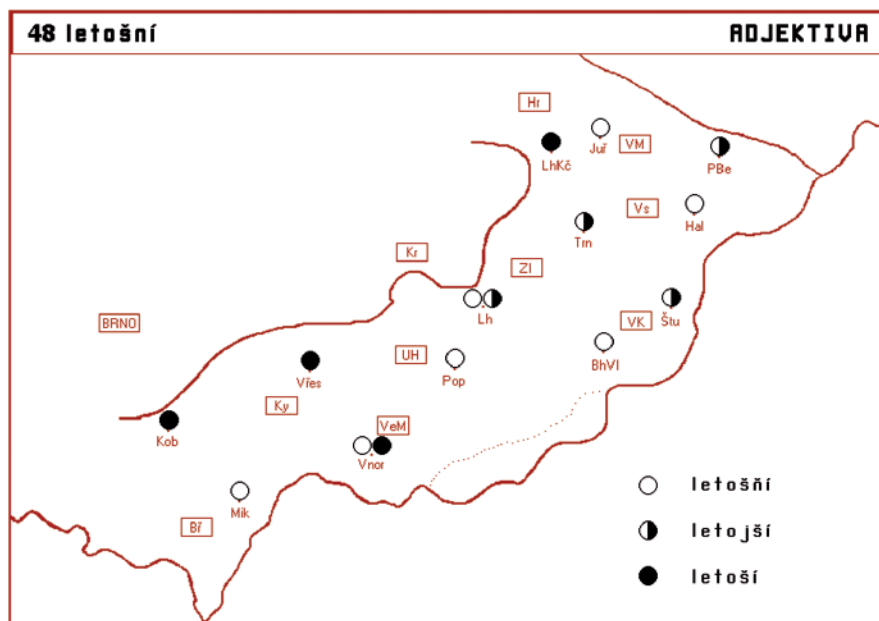
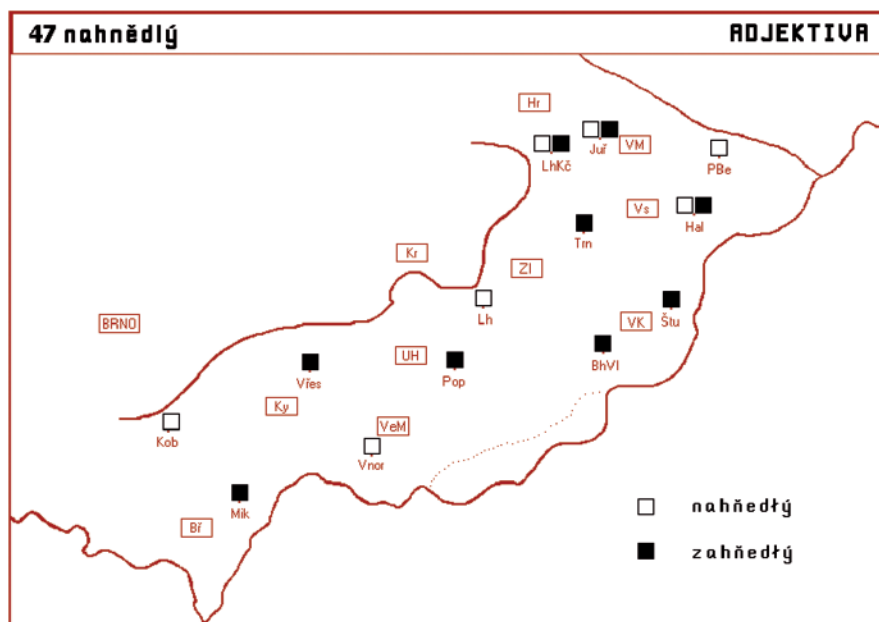
V téměř všech východomoravských dialektech se vyskytuje odvozenina s prefixem *na-* (*nahluchlý*) (SSJČ *nahluchlý*). Útvary s formantem *při-* (*přihluchlý*) (SSJČ *přihluchlý*) jsou na severu a východě Valašska, na Zlínsku a Uherskohradištsku. Většinou bývají v dubletě s *nahluchlý*. V západ- a středoslovenských nářečích převládá forma *nahluχlí* (ojedinele též *prihluχlí*). Místy ve východoslovenských dialektech jsou navíc deriváty *prihluχasti*, *prihluχavi*, *nahluχavi*, *pohluχavi*, popř. *při-*, *po-* a *nahluχí*. Ostatní odvozeniny se vyskytují sporadicky (ASJ III, 1978, s. 156–157, 1981, mapa č. 355).

Mapa č. 47 *nahnědlý* (s. 143)

Na většině území východní Moravy je přídavné jméno s předponou *za-* (*zahnědý* – SSJČ *zahnědlý*). Zejména okrajové úseky se vyznačují odvozeninou s formantem *na-* (*nahnědý* – SSJČ *nahnědlý*). Na severu území jsou časté dublety.

232 Přípona *po-* se spojuje také se dvěma komparativy (*poménší/pomenší*, *postarší*).

233 Adjektiva odvozená sufixem *-av(ý)* (vzor *mładý*, alternace *i/je*) vyjadřují slabší intenzitu vlastnosti: *statkavý*, *chabavý*, *pochybný*, *nepodařený*, *teplavý*, *šedavý/šedavý*, *bjetavý*, *zelenavý*, *červeňavý*, *modřavý/modravý*, *žhůtavý/žhůtavý* a *zlatavý/zlatavý*. U nářečních přídavných jmen

šedavý/šedavý, červeňavý, žluťavý/žlutavý, zlatavý/zlatavý a *modřavý/modravý* je odvozování formantem *-av(y)* spojeno s fakultativními alternacemi *d/d', n/n', t/t'* a *r/ř*. Variantou *-kav(y)* jsou utvořeny následující útvary, a to *kyselkavý, zelenkavý, červenkavý* a *žlutkavý*. U formací *nahatý* a *plochatý* lze vyčlenit sufix *-at(y)* (vzor *mładý*).

234 Slovotvorná synonyma jsou méně častá (*zelenavý // zelenkavý, červeňavý // červenkavý*).

Negace

235 Negace je zvláštním druhem modifikace. Vlastnost se neguje pomocí předpony *ne-*, např. *nedobrý, nemitý, nejistý, neposlušný, neznámý, nerozhodný, neklidný, nečasný, nevyléčitelný, nenapravitelný, neznesitelný* a *nevlastní*.

ADJEKTIVA Z ADVERBIÍ

236 Deadverbiální adjektiva vznikají transpozicí adverbii v adjektiva. Dochází tedy ke změně slovního druhu bez posunu významu. Deadverbiální adjektiva se tvoří sufixací, méně konverzí. Při sufixaci se v některých případech odvozovací základ zkracuje. Uplatnily se sufixy *-ň(i), -ejš(i)/-ajš(i), -š(i), -sk(y), -c(i)* a konverzní formanty *-(i), -(y)*. Přídavná jména zakončená na *-sk(y)* nebo *-(y)* mají morfologickou charakteristiku podle tvrdého vzoru *mładý*. Všechny ostatní odvozeniny se skloňují podle vzoru *jarňí*.

K. Fic (1984, s. 117) uvádí také sufix *-né* (např. *čuprné*), variantu *-ečné* (*společné*) a sufix *-ové* (*fajnové*).

Nejvíce doložených přídavných jmen končí na *-ň(i)* (alternace *s/š*): *předňí, zadňí, spodňí, vrchní, dolňí, horní* (od adv. místa), dále *dnešňí, letošňí* (od adv. času).

U dalších formací lze vydělit sufix *-ejš(i)*: *vedlejší, zdejší* (od adv. místa), *fčerajší* (varianta *-ajš(i)*), *fčilejší* (od původnější podoby adv. času *fčile*), *pozdejší; fčerejší* (od adv. času). Adjektivum *letojší* je odvozeno od příslovce *letos* způsobem nepravidelným.

Zbývající formace jsou ojedinělé: *fčilší* (sufix *-š(i)*), *tonský/toňský, předtoňský* (sufix *-sk(y)*, alternace *ň/n*), *domáci* (sufix *-c(i)*, alternace *a/á*). Základová adverbia mají význam času, u posledního útvaru výchozí příslovce označuje místo.

Konverzí vzniklo adjektivum *letoší* (formant *-(í)*, alternance *s/š*). Základem se stalo příslovce času. Toto adjektivum je zřejmě původnější, kdežto varianta *letojší* se vytvořila zřejmě pod vlivem odvozenin *fčilejší*, *fčerejší* atp.

Adjektivum *bosý* bylo utvořeno od primárního základu adverbia způsobu *bosky*.

237 Slovotvorná synonyma jsou méně častá (*fčerajší* // *fčerejší*). Jedinými tautonymy jsou adjektiva *letošní*, *letojší* a *letoší*. Graficky je znázorňujeme na mapě č. 48.

Mapa č. 48 *letošní* (s. 143)

Jazyková situace je ve **východomoravských dialektech** následující: Většinová odvozenina *letošní* (SSJČ *letošnĭ*) se dokládá ze Slovácka a ze severní poloviny Valašska. Valašsko (kromě Meziříčska a Vsetínska) je charakterizováno nepravidelně tvořeným adjektivem *letojší*. V dolských nářečích a v okolí Veselí nad Moravou (ojediněle též na Kelečsku) se vyskytuje derivát *letoší* (SSJČ obl. mor.).

ADAPTACE PŘEJATÝCH ADJEKTIV

238 Při nářečním výzkumu byla zjištěna také přejatá přídavná jména. Při adaptaci, tj. jejich zařazení do slovní zásoby nářečí, se uplatňuje sufixace. Máme doložena pouze dvě adjektiva tohoto typu, a to *maródný* (z něm. < fr.) a *mizerný* (z lat.). Jsou počestěna příponou *-n(y)*, jejímž spoluformantem jsou koncovky vzoru *mładý*.

TVOŘENÍ ADJEKTIV SKLÁDÁNÍM

239 Kompozita, která byla při nářečním výzkumu zjištěna, nejsou častá a představují vesměs přejímky ze spisovného jazyka. Jsou utvořena způsobem kompozičně-konverzním nebo kompozičně-derivačním. Vztah mezi složkami jednotlivých kompozit je determináčnĭ (první člen blíže určuje druhý). Pouze v jediném případě je mezi složkami kompozita vztah souřadný. První členy kompozit jsou se členy druhými spojeny pomocí konektu *-o-* a *-e-*. Další formanty, jež se uplatnily u obou slovtvorných způsobů, viz dále.

Jediným kompozitem se souřadným vztahem mezi oběma složkami je *hluchoňemý*. Vzniklo způsobem kompozičně-konverzním. První i druhý člen je tvořen adjektivem, obě složky jsou spojeny konektem *-o-*.

První skupinu představují determinativa, u nichž se uplatnil rovněž způsob kompozičně-konverzní. U těchto kompozit je první člen tvořen adjektivem a druhý substantivem: *křivohubý, křivonohý, křivonosý, dtúhovlasý, černovlasý, dtúhonožý, krátkozraký a hořotlavý*. U dalších útvarů je první člen povahy adverbialní a druhý povahy adjektivní: *tmavohnědý, bledomodrý* (konekt -o-), dále *svjetlemodrý* a *bledomodrý* (konekt -e-, alternace d/d̄). Kompozita *padesátiletý* (alternace t/t̄) a *sedmiletý* jsou utvořena stejným způsobem, avšak liší se numerálním základem prvního členu (viz dále). Všechny nářeční formace se skloňují podle vzoru *mladý*.

Další skupina složených adjektiv vznikla způsobem kompozičně-derivačním. Tyto adjektivní složeniny mívají sufixy *-sk(y)/-k(y)*, *-ov(y)*, *-n(y)* (vzor *mladý*) a *-ň(í)* (vzor *jarňí*). Sem zařazujeme determinativa s první složkou adjektivní a druhou substantivní (konekt -o-): *starosvěcký* (zjednodušení skupiny *tsk/ck*), *svatojánský, šchedrovečerní*.

Následující kompozita se od předcházejících liší tím, že mají v první části složeniny numerální základ. Ten je v našem případě ve tvaru genitivu bez spojujícího konektu: *dvúkilový, dvútrídňí*. U dalších útvarů je využito základů číslovek druhových opět bez spojujícího konektu: *dvoj-pokojový, trojpokojový*. K nim se přimyká přídavné jméno *jednobarevný* s konektem -o-.

U dalších formací *pravdomluvný* a *rukodělný* je první člen tvořen základem substantiva, druhý člen základem slovesa (konekt -o-).

Nejpočetnější jsou kompozita s prvním členem adjektivním nebo numerálním a druhým členem substantivním. Nejčastěji označují vlastnosti týkající se vzhledu člověka, popř. pojmenovávají vlastnosti počitatelné (např. *dtúhovlasý, padesátiletý*).

240 Slovtvorná synonyma jsou ojedinelá (*bledomodrý // bledemodrý*).

ADJEKTIVA – retrográdní seznam

bratrůch	domáci	vrúci	mňakčí
Frantůch	kuřecí	kvetúci	mňekčí
rybí	prasecí	mlačí	tenčí
trhací	dójící	nájmlačí	slépčí
telací	kropící	prasačí	cérčí
prací	šící	vječí	hořčí
kuřací	tekúci	prasečí	čiščí
prasací	kyselúci	dřfčí	huščí
pletací	milúci	lechčí	raňí
spřachovací	černúci	vľchčí	nočňí
sázací	horúci	králičí	vánočňí
řezací	skorúci	králičí	púľnočňí

roční	zdravější	Vojtů	kratičkový
ruční	červavější	Frantů	slabučkový
zahradní	hójivější	Kubjenův	hebučkový
zadní	červivější	Bratrův	mřadučkový
přední	novější	Frantův	stadučkový
dvůtrůdní	tupější	křivohubý	lehučkový
spodní	vedlejší	tmavohnědý	mjekučkový
najspodní	bjelejší	dřuhonohý	mňekučkový
národný	fčilejší	křivonohý	malučkový
vodní	chudobnější	bezrohý	milučkový
deňí	řacnější	krátkozraký	teplučkový
vrchný	řacnější	mařacký	teňučkový
najvrchný	řčasnější	fsacký	staručkový
dolní	fčerejší	řľubokařacký	stařučkový
řkolní	mřdřejší	řecký	modřučkový
polní	řistejší	vrbjecký	gulařučkový
přespolní	novější	starosvjecký	kratučkový
přřzemní	letojší	kelecký	novučkový
zimní	delší	řeřostřelecký	mřadřinenkový
podzimní	bjeřší	mikulecký	malinenkový
telefoní	kyseřší	ňemecký	teňinenkový
řloňí	fčilší	chľapecký	maluřenkový
telefoní	menší	hustopeccký	teňuňiňinký
farňí	pomenší	bořecký	teňuňinký
jarňí	pomenší	potecký	malinký
řřcedrovečerní	letoří	babický	hebulilinký
horňí	lepří	mikuľčický	hebulinký
najhorňí	hřipří	polický	řlabuřinký
kutřní	hřupří	řumický	mřaduřinký
námořní	tupří	řředňický	maluřinký
dneřní	starří	nezdeňický	teňuřinký
letořní	nájstarří	seňický	řlabunký
sobotňí	postarří	byľňický	hebukňý
nevľastňí	řerří	řtráňňický	drobukňý
hľavňí	řirří	americký	mřaduňkový
televizňí	řeřří	afřický	řladuňkový
ogaří	blířří	mistřický	lehunký
psí	řířří	havřický	mjekunký
huří	suřří	řeřický	mňekunký
řaří	najsuřří	ňemeřický	malunký
řeří	vyřří	miľofický	bilunký
zdrařří	řlatří	miľofický	milunký
nořří	řkaretří	zarazický	teplunký
řichří	suří	ľužický	teňunký
suchří	najsuří	mezřický	červeňunký
najsuchří	nejsuří	čejcký	modřunký
nejsuchří	vyří	lhocký	modřunký
blíří	Tondůj	francľhocký	kratuňkový
říří	Sedľáčkųj	miľocký	bezoký
fčerařří	bratřųj	hospocký	přřkaský
vľchčejří	Frantųj	brocký	český
hořčejří	Anežčřn	uherskobrocký	mjescký
zdeřří	seřřřn	kľobucký	řjescký
pozdeřří	maminčřn	kľobucký	mňeský
tupjeřří	Mirkų	mřadřčcký	neovescký
pichľavjeřří	bratřů	maličcký	novovescký

bůslafský	loňský	ukuslý	zasazený
krafský	předloňský	nazlátlý	posazený
vlachofský	koňský	nažhůtlý	mňedený
ořechofský	hospodyňský	zažhůtlý	uchođený
fšechofský	jastrapský	neznámý	narodený
kyjofský	březolupský	hľuchoňemý	úđený
čajkofský	ogarský	ozimý	nastrójený
čejkofský	pekařský	oškrábaný	dřevjený
bojkofský	cukrářský	našlahaný	súkený
hrozenkofský	mořský	přideťaný	oholený
žiškofský	ruský	posypaný	kamený
karlofský	francúský	pozavíraný	jačmený
pavlofský	drobušský	opraný	skleňený
bojanofský	vjec slatký	vykysaný	přiřežený
šanofský	bezruký	přemotaný	hľiňený
malenofský	nazelenaľý	poskovávaný	polepený
drnofský	načervenáľý	vyšíváný	zatopený
kunofský	začervenáľý	pruhovaný	kúpený
brumofský	nazeleňaľý	štráfkovaný	vařený
popofský	načerveňaľý	prúškovaný	dovařený
šarofský	začerveňaľý	naščeponáný	ustrášený
komárofský	ožhraľý	kupovaný	zaplaťený
záhorofský	ožraľý	vatovaný	zmľáťený
znorofský	namodřaľý	kvjetovaný	pláťený
vizofský	zamodřaľý	darebný	zadávený
ošklivajský	ohořaľý	chudobný	pokazený
hraďský	vyhořaľý	nemocný	vylezený
uherskohraďský	zvjadľý	mnohúcný	kožený
domaňínský	uvadľý	dľúhúcný	rukodelňý
fseťínský	nasľadľý	velikúcný	nevyľéčiteľňý
veseľský	pobledľý	hľubokúcný	neznesiteľňý
podolfský	nahňedľý	širokúcný	nenapravitelňý
voľský	zahňedľý	vyšokúcný	zelný
kobyľský	našedľý	horkúcný	kamenný
veličánský	omdleľý	kyselúcný	konopňý
širočánský	ohľý	horúcný	mizerný
vyšočánský	zohľý	modřúcný	šetřný
dľúhanský	podľúhľý	ošklivúcný	ščasňý
velikánský	zdechľý	srdečňý	neščasňý
širokánský	oschľý	mléčňý	masňý
vyšokánský	nahľuchľý	hľadňý	překrásňý
pánský	přihľuchľý	neklidňý	ovesňý
veličánský	napuchľý	sľobodňý	hřišňý
hľubočánský	zapuchľý	nerozhodňý	posľušňý
grobjánský	opuchľý	rodný	neposľušňý
svatojánský	spuchľý	maródný	hedbávňý
velikánský	nemilý	cený	barevňý
hľubokánský	přemilý	drahúcený	jednobarevňý
širokánský	natekľý	dľúhúcený	kočovňý
vyšokánský	otekľý	širokúcený	bojovňý
ščitenský	rostekľý	pečený	pravdomľuvňý
rokytenský	natřpkľý	napečený	veličazňý
hodonský	zatřpkľý	zatečený	širočazňý
konský	přitřpkľý	nevyľéčený	veličajzňý
ľonský	nakusľý	nezajiščený	hľubočajzňý
koňský	zakusľý	nasadený	širočajzňý

vysočajzný	hruťkovatý	hoľohľavý	kvítečkový
dľúhajzný	gulovatý	teplavý	česnekový
velikajzný	kulovatý	šmatľavý	borúfkový
hľubokajzný	sedmiletý	zelenavý	trnkový
širokajzný	padesáťiletý	červeňavý	jakpový
vysokejzný	pobitý	voňavý	pískový
gurážny	zbitý	ščiľpavý	doškový
režny	zašitý	sípavý	hruškový
jarý	zešitý	modravý	kostkový
prastarý	hrudovitý	ďeravý	dvúkilový
nedobrý	pískovitý	ďřravý	rosolový
bledemodřý	hruťkovitý	ďřřravý	erteľpový
svjetlemodřý	rosolovitý	modřřavý	gumový
bledomodřý	slinovitý	zľatavý	porculánový
dľúhovľasý	omdlitý	žľutavý	ľadnový
černovľasý	zedřřitý	zľafavý	slañninový
bosý	otevřřitý	žľufavý	kvjeřřinový
křřivonosý	nejistý	červavý	drkořřinový
bradatý	ohnutý	hójřivý	kořřovinový
špičatý	zohnutý	chrobalivý	vínový
nahatý	vytrhnutý	páľivý	kombajnový
nohatý	opuchnutý	schranlivý	gramofonový
rohatý	nakúsnutý	trvanlivý	magnetofonový
pľochatý	zakúsnutý	závistľivý	gramofónový
břřuchatý	ukúsnutý	plesňivý	magnetofónový
okatý	zakřřytý	červivý	kartúnový
kulatý	přřikřřytý	pískofcový	turkyňový
gulatý	chabavý	prosincový	buldozerový
múčnatý	chrobavý	čokoládový	buldozėrový
ramenatý	šedavý	hodový	traktorový
dřřevnatý	šedavý	tvorohový	motorový
čapatý	kyselkavý	hrachový	javorový
střřapatý	zelenkavý	ořřechový	traktórový
bachratý	červenkavý	trojpkovejový	motórový
vľasatý	slatľkavý	dvojpkovejový	šřťrový
fúsatý	žľutľkavý	makový	sýrový
hrudovatý	páľavý	zemjáčový	masový
ľojovatý	bjelavý	zemňáčový	rúžový